

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад

«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ЛЕВЧИК ІРИНА ЮРІЇВНА

УДК 881.111:159.9+378

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ
АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ
МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені В.Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології

Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
ЧЕРНОВАТИЙ Леонід Миколайович,
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна,
професор кафедри перекладу та англійської мови

кандидат педагогічних наук, доцент
Мельник Ірина Степанівна
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет» імені К. Д. Ушинського,
доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов

Захист відбудеться «23» червня 2014 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», за адресою: 65020, м. Одеса, Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «22» травня 2014 р.

Учений секретар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Пильна увага до проблеми навчання англомовного професійного мовлення майбутніх психологів зумовлена необхідністю налагодження і розвитку контактів між українськими та зарубіжними фахівцями різних виробничих і невиробничих сфер життєдіяльності, зокрема в процесі посередництва у конфліктних ситуаціях, що загалом відповідає напрямку, визначеному Національною стратегією розвитку України у 2012-2021 р.р., який передбачає забезпечення умов для підготовки висококваліфікованих різногалузевих фахівців з професійним володінням іноземною мовою.

Українські громадяни, перебуваючи у тісному контакті зі своїми закордонними колегами, потребують допомоги медіаторів для залагодження професійних чи побутових конфліктних ситуацій. Тому такі фахівці мають володіти на високому рівні як професійною компетентністю, так й іншомовною. Звідси виникає проблема іншомовної професійно орієнтованої підготовки майбутніх психологів, зокрема тих, які займаються проблемами врегулювання конфліктів.

Основне підґрунтя для розробки досліджень, присвячених навчання іноземної мови через реалізацію професійно орієнтованих знань навичок і умінь, закладено такими вченими як І. П. Задорожна, Р. Ю. Мартинова, Н. О. Микитенко, Л. І. Морська, С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Тарнопольський, Л. М. Черноватий та ін. Визначилися окремі напрямки сучасних методичних досліджень за різноманітними профілями професійної мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців у сфері екології (А. В. Кордонова), економіки (О. П. Биконя, Н. Л. Драб, О. І. Каменський, Г. С. Скуратовська), інженерії (І. М. Гришина, І. Б. Каменська), історії (Л. Н. Добровольська), журналістики (Г.-Н. Ахмед), медицини (Л. Г. Русалкіна), юриспунденції (Г. П. Савченко).

За останні два десятиліття вийшло з друку багато робіт, присвячених вивченню та розробці методик формування іншомовних професійно мовленнєвих умінь майбутніх психологів. Так, досліджено експерієнційно-конструктивістський підхід до навчання англійської мови через зміст спеціальностей, що входять до циклу фахової підготовки студентів-психологів (О. Б. Тарнопольський); розроблено номенклатуру комунікативних умінь та фреймів до кожного з них (Т. Н. Астафурова); обґрунтовано комунікативну стратегію і тактику мовленнєвої поведінки в конфліктних ситуаціях (І. І. Гулакова); розроблено модель формування іншомовної соціокультурної компетенції в студентів-психологів на основі змісту їх професійної підготовки (І. В. Султанова); запропоновано методику навчання читання англомовних автентичних фахових текстів майбутніх психологів на основі функціонального підходу (Л. І. Репкіна);

встановлено особливості мовлення російськомовних та англомовних конфліктантів і медіаторів (І. В. Певнева).

Однак праці вказаних та інших авторів спрямовані переважно на вдосконалення іншомовних мовленнєвих умінь майбутніх психологів на лексико-граматичному матеріалі психологічного змісту, що зберігає розрив між навчанням іншомовної та професійної діяльності. Збереження навчального характеру процесу опанування іноземною мовою суперечить концептуальним положенням теорії мовленнєвої діяльності, на якій ґрунтується безпосередній зв'язок виконання будь-якої дії з її вербальним супроводом, що можливо лише за умови інтеграції професійної та іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

Відсутність такої інтегрованої методики навчання професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності майбутніх психологів у межах розділу «Конфліктологія» зумовила вибір теми дослідження: «Формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках науково-дослідної теми «Теорія і практика інтегрованого навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах» кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (державний номер реєстрації: 0109U000201). Тема дисертації затверджена Вченою радою Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (протокол № 5 від 29.12.2011 р.) і узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 3 від 27.03.2012 р.).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні і апробації методики формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати методи навчання іншомовного професійного мовлення майбутніх психологів у вітчизняній і зарубіжній педагогіці;
2. Охарактеризувати професійну мовленнєву діяльність психолога-медіатора і визначити поняття «посередництво у конфліктних ситуаціях, як виду професійної мовленнєвої діяльності»;
3. Дослідити психологічні основи породження і відтворення іншомовного мовлення медіатора в процесі посередництва і встановити відповідні їм види мовленнєвої поведінки;
4. Виявити стилістичні особливості говоріння як компонента професійно орієнтованої англомовної компетентності майбутніх психологів-медіаторів;

5. Розробити лінгводидактичну модель формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-посередників і відповідну їй систему вправ;

6. Перевірити ефективність розробленої методики за спеціально встановленими критеріями.

Об'єкт дослідження – процес іншомовної підготовки майбутніх психологів.

Предмет дослідження – методика формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів відбуватиметься успішно, якщо воно здійснюється на основі попередньо набутих професійних знань рідною мовою, які зміцнюються і практично застосовуються у процесі: надбання знань професійної лексики і формування навичок її вживання у найпростіших мовленнєвих діях; розвитку мовленнєвих умінь: *первинних* шляхом ознайомлення з суттю конфлікту в аудитивно-мовленнєвій поведінці; *уточнюючих* шляхом конкретизації сприйнятої інформації в діалогізованій і полілогізованій мовленнєвій поведінці; *альтернативних* шляхом пропозиції оптимальних варіантів усунення конфлікту в інформативно-селективній мовленнєвій поведінці; *переконуючих* шляхом обґрунтування доцільності прийняття компромісного рішення у вербально-мотивуючій мовленнєвій поведінці; *договірних* шляхом оформлення договірної угоди у спонтанно-регулятивній мовленнєвій поведінці.

Методи дослідження. З метою визначення сутності поняття «посередництво у конфліктних ситуацій», переваг та недоліків існуючих методів іншомовної підготовки майбутніх психологів, а також психологічних основ породження та відтворення англомовної поведінки медіаторів у процесі посередництва використано метод аналізу, узагальнення і систематизації психолого-педагогічних, методичних та лінгвістичних досліджень і нормативних документів. Для виявлення стилістичних особливостей говоріння психологів-посередників використано метод лінгвістичного аналізу усного і письмового професійного дискурсу. Для розробки лінгводидактичної моделі формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-медіаторів використано метод педагогічного моделювання. Для розробки системи вправ використано методи систематизації та класифікації матеріалу, що вивчається, а також методи логіко-дидактичного взаємозв'язку педагогічних дій. Перевірку ефективності розробленої методики здійснено методом констатуючого та формуючого експерименту. Для виявлення рівнів сформованості умінь

англомовного професійного мовлення майбутніх психологів застосовано метод тестування. Для перевірки достовірності результатів експериментального навчання, їх кількісної та якісної характеристики використано методи статистичної обробки результатів дослідження.

База дослідження. Дослідження проводилося на базі Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського і Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Загальна кількість студентів, які взяли участь в експериментальному дослідженні, становить 246 осіб, зокрема в основному експерименті – 120 студентів.

Наукова новизна одержаних результатів. Уперше науково обґрунтовано та розроблено методику формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-медіаторів. Охарактеризовано поняття «посередництво у конфліктних ситуаціях», як специфічного виду мовленнєвої діяльності. Виявлено резервні можливості існуючих методів навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх психологів. Встановлено види мовленнєвої поведінки медіатора на основі дослідження психологічних особливостей породження і відтворення мовлення психолога-посередника в процесі вирішення конфліктних ситуацій засобами англійської мови. Досліджено стилістичні особливості англомовного професійно орієнтованого говоріння психологів-медіаторів. Обґрунтовано і спроектовано лінгводидактичну модель формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-медіаторів, яка проявляється розвитку п'яти вмінь, кожне з яких передбачає професійно-мовне, професійно-стилістичне та професійно-мовленнєве становлення. Розроблено критерії (лінгво-аудитивний, лінгво-діалогізований, інформативно-селективний, вербально-мотивуючий, спонтанно-регулятивний) оцінювання рівня сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-медіаторів.

Уточнено структуру змісту навчання англомовного професійного мовлення майбутніх психологів-медіаторів. Подальшого розвитку набула концепція педагогічного моделювання процесу інтегрованого навчання професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності студентів немовних спеціальностей.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці навчально-методичного комплексу, який складається з експериментального посібника «Професійно орієнтоване англомовне спілкування психологів (у конфліктних ситуаціях)» і «Базового російсько-англійського розмовника медіатора».

Результати дослідження можуть бути використані у практичному курсі навчання студентів немовних спеціальностей англійської мови, при укладенні робочих програм і відповідних до них посібників. Розроблену методику формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів можливо адаптувати для навчання студентів немовних спеціальностей презентаційного мовлення, у якому переконання співрозмовника є визначальною стратегією мовленнєвої поведінки мовця.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес вищих навчальних закладів: Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (акт про впровадження № 979-33/03 від 5.09.2012 р.), Ужгородського національного університету (акт про впровадження № 01-10/2517 від 13.11.2012 р.), Хмельницького національного університету (акт про впровадження № 141/16 від 19.11.2012 р.) і Львівського національного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 4426-м від 15.10.2013 р.).

Апробація результатів дослідження здійснено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Naukowa Przestrzen Europy – 2009», (Перемишль, Польща, 2009 р.), «Актуальні проблеми викладання ділової іноземної мови» (Горлівка, 2009 р.), «Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах» (Львів, 2010 р.), «Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів» (Тернопіль, 2011 р.), «Міжкультурна комунікація: мова – культура – особистість» (Острог, 2012 р.), «Міжнародне співробітництво в освіті в умовах глобалізації» (Алушта–Форос, 2012 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору» (Київ, 2012 р.), «Інновації в науці» (Новосибірськ, Росія, 2013 р.), «Пріоритети германського і романського мовознавства» (Луцьк, 2013 р.), «Nauka dzis: teoria, metodologia, praktyka» (Вроцлав, Польща, 2013 р.); на *всеукраїнській* науковій конференції «Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації» (Тернопіль, 2010 р.) та на *всеукраїнському* науково-методичному семінарі «Іншомовна освіта як засіб міжкультурного взаєморозуміння націй і народів» (Умань, 2011 р.).

Публікації. Результати й основні положення дисертації викладено в 17 публікаціях, з яких 6 – у фахових виданнях України, 4 – у зарубіжних виданнях, 5 – у збірниках матеріалів конференцій й 2 – в експериментальному навчально-методичному комплексі, що складається з посібника та російсько-англійського розмовника.

Особистий внесок здобувача у співпраці [7] полягає у розробці вправ та методичних рекомендацій до них.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел,

11 додатків. Основний текст дисертації викладено на 183 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 2 рисунки, що займають 11 сторінок основного тексту. Список використаних джерел містить 234 найменування, з них 23 – іноземною мовою й займає 22 сторінки. Додатки подано на 28 сторінках.

Основний зміст дисертації

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, методи дослідження; розкрито його наукову новизну і практичну значущість, наведено дані щодо апробації основних положень дисертації і впровадження одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів» проаналізовано методи навчання професійного іномовлення майбутніх психологів у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, подано психологічну характеристику іншомовної професійної мовленнєвої діяльності психолога-медіатора, визначено поняття «посередництво у конфліктних ситуаціях» як специфічного виду мовленнєвої діяльності, обґрунтовано психологічні основи зародження і відтворення іномовлення медіатора в процесі посередництва та виявлено стилістичні особливості говоріння як компонента професійно орієнтованої англомовної компетентності майбутніх психологів.

Дослідження методів навчання іноземної мови майбутніх психологів продемонструвало істотний внесок їх авторів у вирішення таких методичних проблем, як: навчання англомовного професійного спілкування через зміст фахових дисциплін; визначення номенклатури комунікативних умінь до різних видів комунікативних дискурсів, а також селекція фреймових структур щодо досягнення вмінь різнопрофільної мовленнєвої поведінки психологів; розвиток комунікативної стратегії і тактики російськомовної мовленнєвої поведінки медіаторів у конфліктних ситуаціях; обґрунтування процесу формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів-психологів на основі реалізації принципів інтегрованого навчання; виявлення особливостей російського та англійського мовлення конфліктантів та медіаторів; навчання читанню англомовних автентичних фахових текстів майбутніх психологів на основі функціонального підходу. Натомість резервними можливостями існуючих методів навчання англомовного спілкування майбутніх психологів є: уточнення компонентів змісту навчання на основі дослідження психологічних засад породження і відтворення їх іномовлення; визначення видів англомовної мовленнєвої поведінки психологів-медіаторів відповідно до змісту і алгоритму їх професійної діяльності; обґрунтування лінгводидактичної моделі процесу формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх фахівців у галузі «Психологія»; врахування дидактичних закономірностей навчання

професійної діяльності засобами іноземної мови; дослідження «посередництва у конфліктних ситуаціях», як специфічного виду мовленнєвої діяльності, а відтак і визначення лінгводидактичних принципів її опанування та реалізації.

Охарактеризовано поняття «посередництво у конфліктних ситуаціях», як специфічного виду мовленнєвої діяльності, який передбачає сприйняття та осмислення суті конфліктної ситуації, вираженої конфліктантами; з'ясування додаткових обставин конфлікту; мотивування опонентів у доцільності вибору компромісного рішення; усне та письмове закріплення договірних відносин.

Дослідження професійно орієнтованої мовленнєвої діяльності психолога-медіатора дозволило визначити види його мовленнєвої поведінки в такій послідовності: 1) *прослуховування інформації від сторін конфлікту*, тобто зовнішня аудитивна форма мовлення, яка характеризується негативним емоційним забарвленням і ситуативністю; 2) *осмислення сприйнятої інформації*, тобто внутрішня аналітична форма мовлення, яка проявляється у сприйнятті інформації і обмеженій осмисленості; 3) *уточнення обставин конфлікту*, тобто зовнішня діалогічна (полілогічна) форма мовлення, яка характеризується спонтанністю і незворотністю; 4) *осмислення сприйнятої уточненої інформації*, тобто внутрішня аналітична форма мовлення, яка характеризується індуктивністю, дедуктивністю та розширеною осмисленістю; 5) *пошук компромісного рішення виниклого конфлікту*, тобто внутрішня аналітична форма мовлення, яка характеризується аналітичністю, синтезованістю і поглибленою осмисленістю; 6) *виклад свого варіанта рішення залагодження конфлікту*, тобто зовнішня монологічна форма мовлення у вигляді *пропозиції*, яка характеризується ситуативністю і спонтанністю; 7) *зовнішня монологічно-діалогізована форма мовлення у вигляді бесіди*, яка характеризується ситуативністю, спонтанністю й рефлексивністю; 8) *укладання письмових договірних документів*, тобто письмова договірна форма мовлення, яка характеризується контекстністю, компромісністю та правовою обізнаністю; 9) *виклад домовленості в усній формі*, тобто зовнішня почергово-консенсусна монологічна форма мовлення, яка характеризується узгодженістю та домовленістю.

Англомовна компетентність майбутніх психологів-медіаторів включає три структурні елементи: *професійно-мовний, професійно-стилістичний і професійно-мовленнєвий*, кожен з яких має свої особливості формування.

Формування професійно-мовного компонента полягає у: відборі мовного матеріалу щодо змісту професійної діяльності фахівця; його пред'явленні і семантизації в ізольованому вигляді в початковій формі з перекладом рідною мовою; вживанні кожного мовного явища, що

вивчається, у поєднанні з раніше вивченими у словосполученнях, окремих та зв'язних за змістом реченнях; використанні кожного мовного явища, що вивчається, у різних видах мовленнєвої діяльності.

Формування професійно-стилістичного компонента полягає у: *надбанні знань*: основних функціональних стилів спілкування; схем побудови текстів, що функціонують як приклади спілкування; способів побудови риторичних та професійно-стилістичних структур; композиційно мовленнєвих і жанрових форм говоріння; *формуванні навичок*: використання мовних засобів щодо типу створюваного тексту; оформлення тексту в стилістично коректній формі відповідно до обраної тактики мовленнєвої поведінки; *розвитку умінь*: планування вторинного тексту-рекомендації; прогнозування комунікативної відповідності мовних засобів, тобто таких, які викликають певні емоції у співрозмовника і впливають на його подальшу поведінку; структурування тексту бесіди зі сторонами конфлікту згідно з професійно-функціональним стилем і стратегією мовленнєвої поведінки медіатора.

Формування професійно-мовленнєвого компонента полягає у розвитку вмінь: сприйняття і осмислення первинної інформації та її нотуванні; уточнення деталей конфлікту в опонентів та третіх осіб; читання автентичних англомовних професійних текстів, вибору з них потрібної інформації та викладу рекомендацій щодо усунення конфлікту; написання пропозицій щодо спонукання конфліктантів до конструктивного вирішення суперечки та проведення з опонентами аргументовано-переконуючої бесіди; укладання договорів примирення та обґрунтування доцільності його підписання сторонами конфлікту.

У другому розділі *«Методика формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів»* розроблено лінгводидактичну модель формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-медіаторів, відповідну до неї систему вправ та методичні рекомендації щодо їх виконання.

Лінгводидактична модель процесу формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів-медіаторів передбачає постановку п'яти цілей навчання таких професійних дій, як: знайомство зі сторонами конфлікту; дізнання суті конфлікту шляхом прослуховування сторін; обговорення пропозицій щодо оптимального вирішення проблеми; спонукання конфліктантів щодо прийняття конструктивного рішення; укладання договірної угоди між сторонами конфлікту. Для досягнення засобами англійської мови: *першої цілі* студенти набувають знань мовного матеріалу 1 щодо теми конфлікту, знань професійно-стилістичних мовленнєвих прийомів завоювання довіри та загальних формул ввічливості, які стають підґрунтям розвитку

ознайомчого мовленнєвого уміння, що співвідноситься з аудитивно-мовленнєвою поведінкою посередника; *другої цілі* студенти набувають знань мовного матеріалу 2 (+1) щодо граматичних засобів уточнення інформації, знань професійно-стилістичних мовленнєвих прийомів уточнення та перефразування інформації, які стають підґрунтям розвитку уточнюючого мовленнєвого вміння, що співвідноситься з діалогічною (полілогічною) мовленнєвою поведінкою посередника; *третьої цілі* студенти набувають знань мовного матеріалу 3 (+2+1) щодо лексико-граматичних засобів вираження додаткової інформації, знань професійно-стилістичних мовленнєвих прийомів заохочення до співпраці та генерування нових ідей, які стають підґрунтям розвитку альтернативного мовленнєвого вміння, що співвідноситься з інформативно-селективною мовленнєвою поведінкою посередника; *четвертої цілі* студенти набувають знань мовного матеріалу 4 (+3+2+1) щодо лексико-граматичних засобів вираження переконуючого впливу на поведінку сторін конфлікту, знань професійно-стилістичних та загально-риторичних мовленнєвих прийомів переконання, емпатії та валідації, які стають підґрунтям розвитку переконуючого мовленнєвого вміння, що співвідноситься з вербально-мотивуючою мовленнєвою поведінкою посередника; *п'ятої цілі* студенти набувають знань мовного матеріалу 5 (+4+3+2+1) щодо лексико-граматичних засобів написання ділових угод, знань професійно-стилістичних мовленнєвих прийомів ділового мовлення і резюмування, які стають підґрунтям розвитку договірної мовленнєвої вміння, що співвідноситься з спонтанно-регулятивною мовленнєвою поведінкою посередника.

Методика формування професійно орієнтованої англійської мовної компетентності у гомілінні майбутніх психологів складається з п'яти блоків вправ, кожен з яких містить вправи з набуття двох типів знань: мовних і стилістичних та вправи з розвитку відповідних до них мовленнєвих вмінь.

Вправи першого блоку: мовні, спрямовані на засвоєння тематичної лексики відповідно до теми конфлікту, виконуються шляхом: 1) представлення лексичних одиниць іноземною мовою з їх перекладом на рідну; 2) повторення за викладачем, читання та запису цих одиниць, а також їх відтворення за різними типами мовних завдань для забезпечення їх запам'ятовування; 3) живання цих слів у словосполученнях і реченнях в процесі виконання перекладних, підстановчих, трансформаційних та селективних завдань.

Передмовленнєві, спрямовані на засвоєння професійно-стилістичних прийомів знайомства з конфліктантами та первинного сприйняття суті конфлікту, виконуються шляхом: 1) представлення виразів іноземною мовою з їх перекладом на рідну; 2) повторення за викладачем, читання та

запису цих виразів, а також їх відтворення за різними типами передмовленнєвих завдань для забезпечення їх вживання в умовно-комунікативній практиці.

Мовленнєві, спрямовані на розвиток ознайомчих мовленнєвих вмінь, виконуються шляхом реалізації професійно-мовленнєвої діяльності щодо знайомства медіатора зі сторонами конфлікту та суттю проблеми на основі прослуховування сторін.

Вправи другого блоку: мовні, спрямовані на засвоєння граматичних засобів уточнення інформації, виконуються шляхом: 1) представлення граматичних конструкцій, пояснення їх формотворення з прикладами відповідних речень іноземною та рідною мовою; 2) повторення за викладачем читання та запису речень цих типів, а також їх відтворення за різними мовними завданнями для забезпечення їх запам'ятовування й правил їх утворення; 3) вживання цих конструкцій зі словами що вивчалися у попередньому блоці вправ для виконання перекладних, підстановчих, трансформаційних та селективних завдань.

Передмовленнєві, спрямовані на засвоєння професійно-стилістичних прийомів уточнення й перефразування сприйнятої інформації, виконуються шляхом: 1) представлення виразів іноземною мовою з їх перекладом на рідну; 2) повторення за викладачем, читання та запису цих виразів, а також їх відтворення за різними типами передмовленнєвих завдань для забезпечення їх вживання в окремих та зв'язних за змістом репліках, монологіях, діалогічних єдностях, діалогах та полілогах; 3) вживання виразів у цих же видах передмовленнєвої діяльності у поєднанні з виразами, представленими у першому блоці вправ.

Мовленнєві, спрямовані на розвиток уточнюючих мовленнєвих вмінь, виконуються шляхом: 1) реалізації професійно-мовленнєвої діяльності щодо проведення індивідуальної бесіди з кожною зі сторін та третіми особами і свідками конфлікту для уточнення позицій сторін; 2) взаємопов'язаного здійснення професійно-мовленнєвих дій першого та другого блоків вправ.

Вправи третього блоку: мовні, спрямовані на засвоєння лексико-граматичних засобів виявлення додаткової інформації для обґрунтованих порад нівелювання суперечки, виконуються шляхом: 1) самостійного відбору лінгво-професійної інформації із англомовних автентичних першоджерел, її семантизації на основі мовної та контекстуальної здогадки та вживанні цього матеріалу у словосполученнях, окремих та зв'язних за змістом реченнях; 2) використанні цього матеріалу у поєднанні з тим, що вивчався у першому і другому блоках вправ.

Передмовленнєві, спрямовані на засвоєння професійно-стилістичних прийомів заохочення конфліктантів до співпраці та генерування нових ідей, виконуються шляхом: 1) вживання цих професійно-стилістичних

прийомів у окремих та зв'язних за змістом репліках, монологах, діалогічних єдностях, діалогах та полілогах; 2) вживання виразів у цих же видах передмовленнєвої діяльності у поєднанні з виразами, представленими у першому та другому блоках вправ.

Мовленнєві, спрямовані на розвиток альтернативних мовленнєвих вмінь, виконуються шляхом: 1) реалізації професійно-мовленнєвої діяльності щодо представлення опонентам альтернативних варіантів вирішення їх проблеми; 2) взаємопов'язаного здійснення професійно-мовленнєвих дій першого, другого та третього блоків вправ.

Вправи четвертого та п'ятого блоку, спрямовані на засвоєння лексико-граматичних одиниць вираження переконуючого впливу на поведінку сторін конфлікту та на засвоєння лексико-граматичних одиниць вираження письмового ділового мовлення, виконуються шляхом: 1) представлення лексичних одиниць і граматичних конструкцій іноземною мовою з їх перекладом на рідну; 2) повторення за викладачем, читання та запису цих одиниць, а також їх відтворення за різними типами мовних завдань для забезпечення їх запам'ятовування; 3) вживання цих лексико-граматичних одиниць у словосполученнях і реченнях для виконання перекладних, підстановчих, трансформаційних та селективних завдань; 4) використання цих лексико-граматичних одиниць у взаємозв'язку зі всіма попередньо вивченими.

Передмовленнєві, спрямовані на засвоєння професійно-стилістичних прийомів переконання, емпатії та валідації а також на засвоєння професійно-стилістичних прийомів договірного мовлення та резюмування, виконуються шляхом: 1) вживання цих професійно-стилістичних прийомів у окремих та зв'язних за змістом репліках, монологах, діалогічних єдностях, діалогах та полілогах; 2) використання виразів, що вивчаються, у цих же видах передмовленнєвої діяльності у поєднанні зі всіма раніше вивченими.

Мовленнєві, спрямовані на розвиток переконуючих мовленнєвих вмінь та на розвиток договірних мовленнєвих вмінь, виконуються шляхом: 1) реалізації професійно-мовленнєвої діяльності щодо спонукання опонентів до прийняття конструктивного рішення для залагодження конфлікту та щодо оформлення договірних відносин між конфліктантами; 2) взаємопов'язаного виконання професійно-мовленнєвих дій першого, другого, третього, четвертого та п'ятого блоків вправ, що призводить до здійснення всієї професійно-мовленнєвої діяльності медіатора.

У третьому розділі дисертації «Експериментальна апробація розробленої методики формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говоріння майбутніх психологів» описано підготовку та реалізацію експерименту, встановлено критерії і показники оцінювання рівня сформованості вмінь професійного

англомовного спілкування у майбутніх психологів, представлено результати дослідно-експериментальної роботи щодо формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у студентів психологічних спеціальностей.

Проведення експерименту передбачало реалізацію таких етапів: аналітико-теоретичного, констатуючого, теоретично-пошукового, і формуючого. Перевірка ефективності запропонованої методики експериментального навчання відбувалась у процесі методичного експерименту, який за умовами проведення був природним, відкритим і вертикально-горизонтальним (за П. Б. Гурвичем). Неварійованими умовами експерименту були: кількість та поіменний склад груп студентів других курсів; викладач – експериментатор; рівень сформованості вмінь професійного англомовного спілкування в учасників на початок експерименту; час проведення експериментального навчання; місце проведення занять. Варійованими умовами були: зміст і характер вправ, співвідношення різних видів роботи, організація навчального процесу. Студенти були розподілені на групи – експериментальні (ЕГ) і контрольні (КГ) у випадковому порядку, оскільки вихідний рівень підготовки студентів щодо сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності був приблизно однаковим. Тривалість експериментального навчання в кожній з виокремлених груп складала 2 семестри.

В експериментальному дослідженні взяли участь студенти Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка та Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, з яких було утворено ЕГ та КГ. Студенти ЕГ навчалися за експериментальною методикою, у КГ навчання відбувалося за традиційною методикою, що впроваджується у педагогічних ВНЗ України і представлена у базових підручниках з англійської мови для вищих закладів освіти, затверджених МОН України.

Для оцінювання рівнів сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх психологів при проведенні перед- та післяекспериментальних зрізів було застосовано критеріальний підхід. Критерії виводилися з урахуванням критеріїв та показників оцінювання, наведених у Програмі з англійської мови для професійного спілкування, в Загальноєвропейських Рекомендаціях Ради Європи та з урахуванням оцінки рівня сформованості п'яти професійно-мовленнєвих умінь психологів-посередників, а саме: первинного, уточнюючого, альтернативного, переконуючого та договірною.

Оцінювання рівнів сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх психологів було проведене за лінгво-аудитивним критерієм, який визначав рівень розуміння суті конфлікту; лінгво-діалогізованим критерієм, який визначав кількість

одиниць уточненої інформації; інформативно-селективним критерієм, який визначав кількість запропонованих медіатором варіантів розв'язання проблеми; вербально-мотивуючим критерієм, який визначав кількість використаних посередником мовленнєвих прийомів переконання та спонтанно-регулятивним критерієм, який визначав рівень відповідності укладеної угоди загальноприйнятому шаблону медіативного договору. Рівні розвитку кожного із вмій оцінювалися з урахуванням допущених мовних помилок.

Для діагностики рівнів сформованості у студентів-психологів професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні було розроблено завдання на перевірку знань, навичок і вмій за кожним з означених критеріїв. Для об'єктивності оцінювання вихідного рівня сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності у майбутніх психологів результати передекспериментального та післяекспериментального зрізів було представлено через коефіцієнт навченості, за В. П. Беспальком, за яким виконання завдання вважалося задовільним, якщо K становить не менше 0,7 (70%). Результати експериментальних зрізів наведено в таблиці.

Таблиця

Порівняльна таблиця середніх показників перед- і післяекспериментального зрізів рівня сформованості професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів

Групи	Середній коефіцієнт навченості		Приріст коефіцієнта навченості
	перед експериментальним навчанням	після експериментального навчання	
ЕГ	0,42	0,89	0,47
КГ	0,44	0,49	0,05

З таблиці бачимо, що наведені дані свідчать про недостатній рівень сформованості у студентів ЕГ і КГ професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні до експериментального навчання. Так, середній коефіцієнт навченості в ЕГ склав 0,42 (42 %), у КГ – 0,44 (44 %). Після проведення експериментального навчання всі студенти ЕГ досягли й перевищили мінімальний рівень навченості за В. П. Беспальком – 0,89 (89 %), тоді як студенти КГ не досягли мінімального рівня – 0,49 (49 %). Приріст коефіцієнта навченості в ЕГ склав 0,47, а в КГ – 0,05.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження підтверджена методами математичної статистики за критеріями Стюдента та Фішера. Результати проведеного експериментального навчання засвідчили ефективність розробленої методики формування професійно

орієнтованої англомовної компетентності у говорінні у майбутніх психологів і підтвердили правомірність висунутої гіпотези дослідження.

Проведене дослідження дало підстави дійти таких **висновків**:

1. Аналіз методів навчання іншомовного професійного мовлення майбутніх психологів у вітчизняній і зарубіжній педагогіці показав доведену доцільність їх авторами навчання професійного мовлення через зміст фахової дисципліни, а відтак, відбору мовного матеріалу з професійних текстів, що вивчаються та його активізації у мовленнєвих діях, зумовлених професійною діяльністю. Натомість резервні можливості такого підходу до формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів не вичерпано. Вони становлять навчання на основі урахування психологічних особливостей породження і відтворення іномовлення медіатора в процесі посередництва, а також визначення видів мовленнєвої поведінки посередників відповідно до змісту і алгоритму їх професійної діяльності.

2. Посередництво в конфліктах є таким специфічним видом професійної мовленнєвої діяльності, який складається з п'яти видів професійно-мовленнєвих дій: знайомство зі сторонами конфлікту, дізнання суті конфлікту шляхом прослуховування сторін, обговорення пропозицій щодо оптимального вирішення проблеми, спонукання конфліктантів щодо прийняття конструктивного рішення, складання договірної угоди між сторонами конфлікту.

3. Психологічними основами породження і відтворення іншомовного мовлення медіатора в процесі посередництва є взаємозв'язок внутрішнього і зовнішнього мовлення, який передбачає розгортання внутрішнього мовлення при недостатньому рівні володіння мовним матеріалом і його поступове згортання до рівня предметно-образного коду (Н. І. Жинкін) при автоматизованому використанні поступово більших за об'ємом доз мовного матеріалу. При цьому послідовність взаємопов'язаного розвитку внутрішнього та зовнішнього мовлення психологів-медіаторів відповідно до їх професійно-мовленнєвої діяльності є наступною. Перший вид внутрішнього мовлення є обмежено-аналітичним, еліптичним і предикативним, тому воно породжує зовнішню адитивну, діалогізовану і полілогізовану мовленнєву поведінку. Другий вид внутрішнього мовлення є розширено-аналітичним, індуктивним і дедуктивним, тому воно породжує зовнішню інформативно-селективну мовленнєву поведінку. Третій вид внутрішнього мовлення є розширено-аналітичним, синтезованим та умовивідним, тому воно породжує зовнішню вербально-мотивуючу і спонтанно-регулятивну мовленнєву поведінку.

4. Лінгвістичними особливостями професійно орієнтованого англомовного говоріння психолога-медіатора є: лексико-граматичний матеріал щодо враження: теми конфліктів, уточнення сприйнятої

інформації, додаткової інформації про оптимальні шляхи залагодження конфлікту, переконуючого впливу на поведінку конфліктантів, письмового укладання угод; стилістично-мовленнєвий матеріал щодо вираження: знайомства медіатора з опонентами, уточнення та перефразування почутого, заохочення сторін до співпраці та генерування нових ідей, переконання сперечальників у доцільності прийняття компромісу та вираження емпатії, ділового мовлення і резюмування.

5. Лінгводидактична модель процесу формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх психологів-медіаторів зводиться до розвитку п'яти професійно-мовленнєвих вмінь, кожне з яких базується на знаннях певного мовного і мовленнєвого матеріалу. Ці ланки моделі обумовлені висунутими цілями навчання, передбачають формування трьох компонентів англомовної компетентності психологів-посередників, а саме: *професійно-мовного*, яке зводиться до відносно повного засвоєння тематичного лексико-граматичного матеріалу, що вивчається; *професійно-стилістичного*, яке зводиться до відносно повного засвоєння стилістично-мовленнєвих прийомів, які вивчаються; *професійно-мовленнєвого*, яке зводиться до розвитку компетентнісних професійно-мовленнєвих умінь медіатора.

6. Формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх психологів забезпечується виконанням п'яти блоків вправ, у кожному з яких мовні вправи спрямовані на вивчення мовного матеріалу, що надає майбутнім психологам-посередникам можливості здійснювати засобами англійської мови тематично-професійні дії. Передмовленнєві вправи спрямовані на розвиток вмінь застосовувати англомовні професійно-стилістичні засоби для впливу на поведінку співрозмовника. Мовленнєві вправи спрямовані на розвиток компетентнісних вмінь психолога-медіатора. Для недопущення прогалин у знаннях студентів мовного та мовленнєвого матеріалу і його постійного накопичення, а відтак – досягнення безперешкодного і вільного говоріння запропоновано системну активізацію в мовленні кожної наступної дози інформації, що вивчається, у взаємозв'язку зі всіма попередньо вивченими.

7. Результати контрольного зрізу заключного етапу формуючого експерименту продемонстрували позитивну динаміку сформованості умінь англомовного професійного мовлення студентів-психологів експериментальних груп за наступними критеріями: 1) якість розуміння суті конфліктної ситуації зросла до 92 %; 2) якість збору додаткової інформації – до 91 %; 3) якість текстів-рекомендацій – до 89 %; 4) кількість використаних мовленнєвих прийомів переконання – до 88 %; 5) якість оформлення домовленості між сторонами конфліктної ситуації – до 84 %.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективи подальших наукових розробок бачимо в розширенні спектру

дослідження особливостей навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування психологів відносно таких напрямків їх фахової діяльності, як психодіагностика, психоконсультавання, психокорекція та психотерапія.

Основні положення дисертації викладені у таких публікаціях автора:

1. Левчик І.Ю. Teaching Psychology English in the Process of Training of the Future Psychology Specialists / І.Ю.Левчик // Naukowa Przestrzen Europy-2009: Materiały V Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji. - Przemysł: Nauka i Studia. - Volume 11. - 2009. С. 24-26.

2. Левчик І.Ю. Правила и принципы речевой коммуникации в профессионально ориентированном общении будущих специалистов по психологии / І.Ю. Левчик // Актуальні проблеми викладання ділової іноземної мови: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. – Горлівка: Видавництво ГДПШМ, 2009. - С. 85-90.

3. Левчик І.Ю. Поняття комунікативної стратегії і тактика поведінки в конфліктних ситуаціях / І.Ю. Левчик // Лінгвістичні проблеми та інноваційні підходи до викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Львів: Видавництво ЛДУ БЖД. - Вип. №4, 2010 Ч.2. - 2010. С. 141-145.

4. Левчик І.Ю. Управління конфліктом як один з аспектів професійної комунікативної діяльності психолога / І.Ю. Левчик // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації: Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції. – Тернопіль: Видавництво ТНПУ імені В. Гнатюка – Ч. I: педагогіка, психологія, суспільствознавство, мовознавство. - 2010. - С. 65-66.

5. Левчик І.Ю. Teaching mediator effective communication skills / І.Ю. Левчик // Проблеми та перспективи лінгвістичних досліджень в умовах глобалізаційних процесів: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. – Тернопіль: Економічна думка, 2011. С. 190-191.

6. Левчик І.Ю. Навчання психологів англомовного ефективного спілкування для управління конфліктом / І.Ю. Левчик // Іншомовна освіта як засіб міжкультурного взаєморозуміння націй і народів: матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару – Умань: ПП Жовтий, 2011. С. 20-21.

7. Морська Л.І. Професійно орієнтоване англомовне спілкування психологів (у конфліктній ситуації): Експериментальний навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Морська Л.І., Левчик І.Ю. – Тернопіль: «Вектор», 2012. – 140 с.

8. Левчик І.Ю. Огляд методів навчання іншомовного професійного спілкування майбутніх психологів у вітчизняній педагогіці / І.Ю. Левчик // Міжкультурна комунікація: мова-культура-особистість: Матеріали

VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Вип. 23. – 2012. - С. 277-279.

9. Левчик І.Ю. Структура мовленнєвої діяльності психолога в конфліктних ситуаціях / І.Ю. Левчик // “Нова педагогічна думка” науково-методичний журнал. – Рівне: Видавництво РОППО - № 3. - 2012. - С. 71- 73.

10. Левчик І.Ю. Формування в майбутніх психологів компетенції у діалогічному мовленні / І.Ю. Левчик // Міжнародне співробітництво в освіті в умовах глобалізації Алушта-Форос: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції/ відп. ред. В.М.Єфімова. – Сімферополь: Апрель, 2012. - С. 200-207.

11. Левчик І.Ю. Структура процесу формування англійської професійно орієнтованої компетентності майбутніх психологів // І.Ю. Левчик // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: – К.: Гносис. – Гуманітарний вісник – Додаток 1 до Вип. 27, Том II (35) - 2012. – С. 169-174.

12. Левчик І.Ю. Методы и контроль результатов обучения профессионально ориентированной англоязычной компетентности в говорении будущих психологов // І.Ю. Левчик // Инновации в науке: Материалы XVIII международной заочной научно-практической конференции: - Новосибирск – Изд. «СибАК». - Часть I – 2013. – С. 127-132.

13. Левчик І.Ю. Базовый русско-английский разговорник медиатора: Экспериментальный навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Левчик І.Ю. – Тернопіль: «Вектор», 2013. – 84 с.

14. Левчик І.Ю. Особливості методів навчання майбутніх психологів іншомовного професійного мовлення// І.Ю. Левчик // Пріоритети германського і романського мовознавства: – Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки – Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - Вип. 20 (269). – 2013. – с. 140-145.

15. Левчик І.Ю. Формирование профессионально ориентированной англоязычной компетентности в говорении будущих психологов// І.Ю. Левчик // Nauka dzis: teoria, metodologia, praktyka:) – Вроцлав: Wydawca: Sp. zo. o. “Diamond trading tour”, 2013. – с. 19-21.

16. Левчик І.Ю. Лінгводидактичні особливості говоріння як компоненту професійно орієнтованої англійської компетенції майбутніх психологів// І.Ю.Левчик// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Педагогіка. – Тернопіль: ТНПУ, 2013. – № 2. – С. 128–134.

17. Левчик І.Ю. Комплекс упражнень для развития первичного речевого умения в рамках формирования профессионально

орієнтованої англоязычної компетентності в говоренні майбутніх психологів // І.Ю.Левчик// Universum: Психология и образование: электрон. наук. журн., 2014. - №4(5). URL: <http://7universum.com/ru/psy/archive/item/1211>

АНОТАЦІЯ

Левчик І. Ю. Формування професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх психологів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню і практичній розробці методики формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх психологів.

У роботі проаналізовано методи навчання іншомовного професійного мовлення майбутніх психологів у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. Охарактеризовано професійну мовленнєву діяльність психолога-медіатора і визначено поняття «посередництво у конфліктних ситуаціях» як специфічного виду професійної мовленнєвої діяльності. Досліджено психологічні основи породження і відтворення іншомовного мовлення медіатора в процесі посередництва і встановлено відповідні їм види мовленнєвої поведінки. Виявлено лексичні, граматичні та стилістичні особливості говоріння як компонента професійно орієнтованої англомовної компетентності майбутніх психологів-посередників. Розроблено лінгводидактичну модель формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в говорінні майбутніх психологів-медіаторів і відповідну до неї систему вправ. Ефективність розробленої методики перевірено у процесі формуючого експерименту і визначено за лінгво-аудитивним, лінгво-діалогізованим, інформативно-селективним, вербально-мотивуючим та спонтанно-регулятивним критеріями.

Ключові слова: психолог-медіатор, конфліктна ситуація, посередництво, діалогізована мовленнєва поведінка, полілогізована бесіда, договірна угода, вербально-мотивуючий вплив.

АННОТАЦИЯ

Левчик И. Ю. Формирование профессионально ориентированной англоязычной компетентности в говорении будущих психологов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика обучения (германские

языки). – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2014.

Диссертационное исследование посвящено проблеме формирования профессионально ориентированной англоязычной компетентности в говорении будущих психологов. На основе анализа отечественной и зарубежной литературы дано определение понятию «посредничество в конфликтных ситуациях» как вида профессионально-речевой деятельности. Профессионализм этой деятельности проявляется в реализации таких профессиональных действий как: знакомстве со сторонами конфликта и первичном ознакомлении с его сутью; уточнении обстоятельств ссоры; поиске оптимального разрешения проблемы; убеждении сторон в целесообразности принятия конструктивного решения; оформлении договорных отношений между оппонентами. Речевое поведение психолога-посредника в соответствии с каждым из этих действий состоит в информационно-аудитивном говорении, монологическом и полилогическом общении, информационно-селективном изложении мыслей, вербально-мотивирующем воздействии и спонтанно-регулятивном резюмировании.

Достижение названных видов речевого поведения соотносится со сформированностью профессионально ориентированной англоязычной компетентности в говорении будущих психологов, которая включает три компонента: *профессионально-языковой*, проявляющийся в относительно полном усвоении тематического лексико-грамматического материала; *профессионально-стилистический*, проявляющийся в относительно полном усвоении профессионально-речевых приёмов воздействия на сознание и поведение человека; *профессионально-речевой*, проявляющийся в компетентностном умении достигать цели профессиональной деятельности средствами английского языка.

Для формирования трех компонентов компетентности в говорении будущих психологов предлагается пятиблочная система упражнений, которая в каждом из них предполагает выполнение языковых упражнений, направленных на изучение языкового материала; предречевых упражнений, направленных на развитие умений применять англоязычные профессионально-стилистические средства для воздействия на поведение собеседника; речевых упражнений, направленных на развитие профессионально-речевых умений психолога-медиатора.

Эффективность разработанной методики проверялась в процессе формирующего эксперимента и определялась по лингво-аудитивному, лингво-диалогизированному, информативно-селективному, вербально-мотивирующему и спонтанно-регулятивному критериям. В результате проверки выдвинутая гипотеза подтвердилась в полном объеме.

Ключевые слова: психолог-медиатор, конфликтная ситуация, посредничество, диалогизированное речевое поведение, полилогизированная беседа, договорное соглашение, вербально-мотивирующее влияние.

RESUME

Levchyk I. Yu. Formation of the Professionally Oriented English Language Competence in Speaking of Future Psychologists. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies, Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching: Germanic Languages. – State Institution «South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky», Odessa, 2014.

The thesis is devoted to the theoretical basis and practical development of the methodology of forming a professionally oriented English language competence in speaking of future psychologists.

The dissertation analyzes the methods of teaching foreign language professional speech future psychologists in Ukrainian and foreign pedagogic studies. The professional speech activity of psychologist-mediator is characterized; the term "mediation in conflict situations" is defined as a specific type of professional speech activity. Psychological foundations of generation and reproduction of mediator's foreign speech in the process of mediation and the corresponding types of verbal behavior are set. Lexical, grammatical and stylistic peculiarities of speaking are discovered as a component of professionally oriented English language competence of psychologists-mediators. A lingvodidactic model of professionally oriented English language competence in speaking of future psychologists-mediators and corresponding system of exercises are worked out. The effectiveness of the developed methodology is confirmed in course of the experimental teaching and evaluated according to linguistic-listening, linguistic-dialogical, informative-selective, verbal-motivating and spontaneously-regulating criteria.

Keywords: psychologist-mediator, conflict situation, mediation, dialogical speech behavior, polylogical conversation, agreement contract, verbally-motivating influence.